

ELS DOS CAMINS

L'únic dubte respecte l'Autonomia de Catalunya—deia no fa gaire en Cambó—és si vindrà com a pròleg de la restauració d'Espanya o com a conseqüència de la desfeta d'Espanya.» Vet aquí unes paraules precises—com totes les del *leader* nacionalista—qui fixen els dos camins de la nostra alliberació nacional.

Som arribats a l'entreforc i del camí que hom prengui no en som pas nosaltres els responsables. D'ençà que actuen a la política espanyola homes verament catalans, tots els esforços llurs han tendit a ço que la renaixença catalana esdevingués l'inici d'una renaixença hispànica.

Es això una cosa que els eixorcs detentadors del poder central han procurat aferrissadament d'amagar.

Han presentat el fet biològic de la nostra nacionalitat, com a artificiosa construcció d'uns quants vividors; tot defugiment de castellanització, l'han titllat d'antiespanyolisme, de tota afirmació de la personalitat nostra, n'han dit pretenció de superioritat.

Mentre Catalunya es deixondia apressadament del seu llarc atuïment nacional, els pasturadors de la hisenda espanyola engegaven els llurs bels d'esverament.

Es un fet colpidor que el vocabulari centralista hagi reeixit, durant llarc temps, a esmaperdre una gran part d'espanyols en ço qui fa referència al problema català.

Si hom parlava de nació catalana, sortia tot seguit el separatisme; si hom parlava de regió, no es podia dir res de l'idioma, per tal com una regió amb idioma propi era quelcom pretencios ultra mesura. Dialecte i gràcies. I encara pels dies feiners.

Aquesta monstruosa manifestació de la valor dels mots feia dir a en Cambó, quan la nostra representació nacional discutia l'Estatut de l'Autonomia: «Deixem els mots tal i com estan, ara com ara. Aquest serà el nostre marge de regateix.» Vet aquí una fina mostra d'ironia.

Val a dir que els galifardeus oligàrquics no s'acontentaven pas amb els mots sols. Sovintejaven les baixes intrigues. Adès el catalanisme era quelcom horriblement burgès i patronal, que

tot bon proletari havia de rebutjar; adès es decantava afrosament a l'esquerra, i aleshores tocava a les classes conservadores de defugir-ne. I no mancava, de tant en tant, el títol nobiliari, otorgat a l'envaniment, per tal de crear un nucli de fidels a ultrança, qui, això sí, podrien mostrar-se també partidaris de l'autonomia, però *bien entendida* i sense feresa.

Quan en Cambó, en Ventosa i en Rodés foren ministres, la xaranga patriotera començà una nova simfonia: «¡Vet aquí el que volien! ¡Ja són ministres!» L'actuació eficaç dels ministres catalans provocà un concert protestatari de totes les eficàcies centralistes. I quan, a no trigar, Catalunya reclamava la llibertat, la xaranga tornà a ressonar, plena d'una rabior renovellada: «Però què volia aquesta gent! Que no han estat ministres, potser?»

La indignació tartúfica de les mentalitats estepàries ha assolit grau màxim. Hi ha qui s'esgarrafa que els nois de pares no catalans, residents a Catalunya, puguin ésser ensenyats en català, pagant els catalans. Això sí, hom troba molt natural que tots els nois catalans, pagant Catalunya, siguin sotmesos al turment de l'ensenyança en llengua forastera.

Però ni els jocs malabars amb els mots, ni les baixes intrigues, ni les insídies, ni les indignacions tartúfiques han pogut defurar l'avenç de Catalunya.

La guerra gran ha palesat com eren clivelladisses les grans unitats artificioses; com sorgien abrivades les nacions de l'enderroc dels imperis. Així ressaltava l'escaiença europea del nostre lèxic, definidor de les nostres reivindicacions.

Contra les escomeses dels eixorcs agabelladors de la governació de l'Estat, els partits catalans afirmaven la unió sagrada i dictaven la Constitució de la Pàtria.

I el seny organitzador dels nostres homes de govern deixondia les esperances dels aimants de l'Ibèria.

De l'un costat Catalunya i, amb ella, els anhels de Bascònia i de Galícia i de tots els indrets de la restant Espanya, desitjosos de viure lliurement i justa; de l'altre, els partits de l'antic torn estomacal, amb totes les llurs seqüències i causes caciquils: així els camps es divideixen.

L'etapa actual de l'actuació política dels nostres homes ha acabat d'aclarir la situació. Ens